

Bondsdagvoorzitter optimistisch over Europa

Duitse parlamentsvoorzitter over Duitsland in Europa

Achtergrond - 31 oktober 2011

De Bondsdag trekt sinds kort aan de touwtjes als het om het Duitse beleid voor het oplossen van de eurocrisis gaat. Dat Merkel voor iedere eurotop haar voorstellen door het parlement moet laten goedkeuren, verandert de verhoudingen ingrijpend. Bij die nieuwe rolverdeling past dat Bondsdagvoorzitter Lammert vrijdag in Den Haag het Europese beleid van de Duitse regering kwam uitleggen.

“Vroeger was het zo dat de bondskanselier na afloop van een eurotop het parlement op de hoogte bracht. Als er dan werd gemord over de gesloten compromissen, luisterde de kanselier daar beleefd naar en ging hij over tot de orde van de dag.” Norbert Lammert legt de nadruk veelbetekenend op ‘vroeger’. Tegenwoordig trekt de Bondsdag, de Duitse Tweede Kamer, aan de touwtjes als het om belangrijke Europese zaken gaat.

Het is dus niet zo vreemd dat de voorzitter van dat parlement, de uit het Ruhrgebied stammende Lammert, als vertegenwoordiger van de Duitse politiek zijn licht laat schijnen over de laatste ontwikkelingen in Europa. Tijdens een discussiebijeenkomst in de Duitse ambassade in Den Haag sprak hij met directeur Paul Schnabel van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Daarbij geeft hij een passant inzicht in hoe het tegenwoordig werkt in Duitsland.

Stelling nemen

Als het gaat om het overdragen van soevereiniteit aan Europa, mag niets meer worden beslist zonder instemming van de Bondsdag. De regering van bondskanselier Angela Merkel (CDU) moet het parlement voorafgaand aan iedere eurotop de mogelijkheid geven stelling te nemen over de thema's die daar worden besproken. Het standpunt van de Bondsdag wordt vervolgens uitgangspunt van de regering in de Europese onderhandelingen. Lammert, een partijgenoot van Merkel, vertelt het niet zonder trots.

Verantwoordelijk voor de regeling is het hoogste Duitse rechtsorgaan, het Bundesverfassungsgericht (BVG). Lammert noemt de oprichting van de instantie in de naoorlogse herordening van Duitsland een ‘Glücksfall’. Het BVG, dat dit jaar

zijn zestigste verjaardag vierde, toetst of wetten en regelingen niet in strijd zijn met de Duitse grondwet. Iedere Duitse burger mag zich tot het hof wenden. In de loop der tijd heeft het BVG zich ontwikkeld tot een macht van belang, die wars is van de waan van de dag.

Intelligente kunstgreep

Zo interpreteerde Lammert de uitspraak van het BVG over de financiële steun aan Griekenland van afgelopen september als een “zeer intelligente kunstgreep”. Het hulppakket was niet in strijd met de grondwet, zoals de aanklagers hadden gehoopt. De rechters oordeelden toen wel dat over dergelijke maatregelen de Bondsdag hoorde mee te beslissen. Vanwege de immense bedragen maakte het hulppakket inbreuk op het begrotingsrecht van de parlementariërs. En dus werd de huidige regeling in het leven geroepen.

Als voorzitter van de Bondsdag is Lammert daarover natuurlijk wel in zijn nopjes, getuige de pretogen waarmee hij de kwestie uiteenzet. Zoals hij ook de rest van de avond in zijn element lijkt. Bijzonder scherpzinnig en helder weet hij zijn toehoorders mee te nemen in zijn enthousiasme voor Europa. Schnabel naderhand: "Je zou bijna vergeten dat hij als euroscepticus te boek staat."

Uniek project

Lammert stelt de Europese eenwording trefzeker voor als een “uniek project” van nationale staten die steeds meer soevereiniteit – tot en met de munt toe – overdragen aan een instantie die zelf niet de vorm mag krijgen van een staat. “Dat kan niet eeuwig zo doorgaan”, constateert hij, de in Nederland breed gedragen angst voor een Europese ‘superstaat’ ten spijt.

In Duitsland is er eerder sprake van juridische bezwaren, wederom vanuit het Constitutioneel Hof, dan van instinctieve benauwdheid voor een Europese staat, zegt Lammert. Het hof heeft in het verleden een “virtuele grens” getrokken als het gaat om de verwording van Europa tot bondsstaat. De Duitse grondwet zou zo’n soevereiniteitsoverdracht niet toestaan. Voor het BVG of Lammert overigens geen reden om het proces van de Europese eenwording een halt toe te willen roepen. Te zijner tijd zou de Duitse grondwet moeten worden aangepast.

Krachtmeting

Belangrijk vindt de Bondsdagvoorzitter het ook duidelijk te maken dat de nieuwe verhoudingen in de Duitse politiek niet hebben geleid tot een krachtmeting tussen parlement en regering. Dat lees je nogal eens in de kranten. Lammert ziet de sturende rol van de Bondsdag eerder als versterking van de positie van de Duitse afvaardiging op Europees niveau. Bovendien moeten Merkel en haar ministers het

daar toch zelf doen. Weer die pretogen.

Ook de veelbecommentarieerde bilateraaltjes van Merkel met de Franse president Sarkozy interpreteert Lammert anders dan doorgaans wordt gedaan. En hij weet het zelfs zo te brengen dat je het gevoel krijgt dat Nederland het kan opvatten als een compliment dat het van deze bilateraaltjes verstoken blijft: Zoals je landen hebt met een traditioneel sterke begrotingsdiscipline heb je ook landen die die discipline ontberen. Zoals Frankrijk.

Merkel heeft niet zoveel contact met Sarkozy “om het Frans-Duitse broederschap nog maar eens te vieren”, maar juist om het uiteenlopende beleid op begrotingsgebied beter op elkaar af te stemmen. Nederland bezit net als Duitsland een strenge begrotingsdiscipline. De verhouding tussen deze landen noemt Lammert excellent - “ook al laten we dat niet altijd merken”.

Realistisch en optimistisch

Nadat hij meer dan een uur behendig de belangrijkste Europese paden bewandelt, is het publiek nog benieuwd hoe Lammert de toekomst ziet. Wat dat aangaat is hij zowel realistisch als optimistisch. Realistisch in de zin dat Europa of de eurozone uiteen laten vallen volgens hem duurder is dan ermee doorgaan. Optimistisch als het gaat om de nabije toekomst. Over vijf jaar bezit elk euroland een bepaalde vorm van begrotingsdiscipline die een herhaling van ‘Griekenland’ moet voorkomen. En verder moeten we maar denken dat crises in het verleden het proces van Europese eenwording juist steeds een duw in de rug hebben gegeven.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2921/bondsdagvoorzitter-optimistisch-over-europa>